

Preek 14-08-2016

Numeri 21, 4-9 en Johannes 3, 14-17

Ds Vissinga

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Noord-Korea beschuldigt Zuid-Korea ervan slangen over de grens te sturen om inwoners het leven zuur te maken en 'onze eenheid te bedeigen', aldus staatspropaganda van leider Kim Jong-un.

De grenswachten van het communistische land constateren een 'buitengewoon hoog aantal' giftige slangen. De geheime diensten van Zuid-Korea zouden achter het 'sluwe complot' zitten, schrijven internationale media. Militairen hebben opdracht gekregen om de slangen te vangen, voordat de dieren eieren leggen en in dichtbevolkt gebied gaan rondkruipen.

Zo stond enkele weken geleden te lezen in het Nederlands Dagblad. En het bericht paste té mooi bij de lezing van deze zondag om aan voorbij te gaan.

Zojuist hoorden we dat het de Heer is, die giftige slangen op de Israëlieten afstuurde, die hen beten, zodat velen van hen stierven. Er is niets nieuws onder de zon.

Wat heeft het Bijbelverhaal van vanmorgen ons te zeggen?

In veel oude culturen en godsdiensten heeft de slang een belangrijke symbolische betekenis, negatief of positief. In de Bijbel is die uitgesproken negatief.

Denk maar aan het begin, Genesis 3. Daar is de slang het dier van de satan, de tegenstander van God, de grote spelbederver. Hij zaait twijfel over de bedoelingen van God. Hij staat symbool voor de giftige stem, die fluistert: o, jij denkt dat God jou alles gunt, alle geluk van de wereld?

Nou, waarom mag je dan niet eten van die mooie boom, waarvan de vruchten er zo heerlijk uitzien? Waarom houdt God die achter? Waarom vindt God het leuk om jou die mooie boom te verbieden?

Die giftige stem gaat maar door. Weet jij wel dat de mensen achter je rug om over jou kletsen?

En waarom worden anderen voorgetrokken en trek jij altijd aan het kortste eind?

Het is de slang die fluistert in de harten van de Israëlieten: ja, mooi hoor dat God jullie heeft bevrijd uit het land van de Farao. Maar moet je eens zien waar je nu bent terechtgekomen: in de woestijn. Vaak geen water om te drinken. Manna dat je neus uitkomt. Eindeloos op reis naar het Beloofde Land dat maar nooit lijkt te komen. En Mozes die zo graag de baas over jullie speelt en dikke vriendjes met God is.

Wordt het niet eens tijd om je naïeve geloof in die Mozes en zijn God op te geven en je lot in eigen hand te nemen?

Dat is de stem van de slang. Dezelfde stem die Jezus na zijn doop in de Jordaan veertig dagen moest weerstaan in de woestijn. De stem die ons van de wijs probeert te brengen op onze reis door het leven, dat zoveel trekken vertoont van een woestijnreis.

Elke keer weer krijgt die slang het voor elkaar om mensen tegen elkaar op te zetten en uit te spelen.

Om wantrouwen te zaaien in de kerk en buiten de kerk, onder mensen, groepen, volkeren, in de Europese Unie, zodat er vijandsbeelden ontstaan, onderlinge strijd, teleurstelling, verwijdering.

In Numeri 21 wordt het volk er zwaar voor gestraft: God stuurt een leger aan giftige slangen naar het volk en velen sterven een ellendige dood.

Is dat de manier waarop God ons straft voor onze zonden? Ik geloof niet dat dit de God is die wij hebben leren kennen door Jezus Christus. Daar valt natuurlijk meer over te zeggen, maar dat doen we niet nu.

Hoe dan ook, als wij nu proberen die slangen meer symbolisch te lezen, dan komt het verhaal wel dichterbij. Want wat gebeurt er, als de slang van het wantrouwen bij mensen naar binnen kronkelt? En bijvoorbeeld van alles influistert over al die mensen die maar vanuit verre landen hierheen komen om graantjes van onze welvaart mee te pikken.

We zien vandaag gebeuren hoe het wantrouwen zich verspreidt als een gevaarlijk virus, mensen tegen elkaar opzet, een Europese Unie van binnen uit probeert kapot te maken.

Het volk schreeuwt naar Mozes om hulp. En dan, voor de zoveelste keer, neemt de geplaagde Mozes het op voor zijn volk en bidt om redding. En opnieuw verhoort de Heer zijn smeekgebed en geeft een wonderlijke opdracht: Mozes moet een koperen slang maken en die op de lange stok bevestigen.

Als hij die slang omhoog houdt, zal iedereen die ernaar kijkt genezen worden van zijn slangenbeten.

Er staat niet dat je dan niet meer gebeten wordt, maar dat je genezen wordt van het gif, van het wantrouwen, dat ook jouw hart heeft aangetast.

Wat is nu precies de symbolische betekenis van die koperen slang? Daar hebben al vele geleerden zich het hoofd over gebroken. En verder dan veronderstellingen zijn ze niet gekomen.

We weten dat in veel culturen de slang ook een symbool is van genezing en wedergeboorte. Want om de zoveel tijd stroopt een slang zijn oude huid af en komt daaronder als nieuw tevoorschijn. Die positieve genezende kracht van de slang zien we terug in de esculaap van de huisarts en de apotheker: het symbool van een slang rond een staf.

Maar waarom hier een opgeheven koperen slang op een stok?

Misschien helpt het ons om wat verderop in de Bijbel te gaan kijken, waar nog één keer die slang van Mozes terugkomt, namelijk in Johannes 3. Daar is Jezus in gesprek met Nikodemus.

‘De mensenzoon’ zo zegt Jezus daar over zichzelf ‘moet hoog verheven worden, zoals Mozes in de woestijn de slang omhoog geheven heeft, opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft’.

‘Verhoging’, dat is typisch taal van Johannes. Voor hem betekent het dat Jezus niet alleen aan een kruis omhoog gehangen is, maar ook dat je aan het kruis al kunt zien, dat Jezus daar hangt als een koning, die sterker is dan de dood, een Zoon van God, die zal opstaan uit de dood, die door God zelf verhoogd zal worden tot in de hemel om vandaar koning van de wereld te zijn.

Voor Johannes is de kruisiging van Jezus al het begin van Pasen. Want zelfs het kruis kan de liefde van Jezus niet stuk slaan. Zelfs vanaf het kruis kijkt Jezus ons aan met de ogen van Gods eeuwige liefde, die sterker is dan de dood.

Dat is een mooie gedachte, dat is zelfs de kern van het evangelie, maar de vergelijking van Jezus aan het kruis met een slang op een stok is toch wel schokkend.

Jezus als zo’n afschrikwekkend reptiel aan het kruis?

Het is wel goed om te bedenken wat de dood aan een kruis in die tijd betekende.

Het was de meest verachtelijke dood die je kon sterven. Je hing er inderdaad als een afzichtelijk vod, beschimpt en bespot. Je was overduidelijk een waardeloos mens, die werd veroordeeld en gestraft door God. Paulus zegt van de gekruisigde Jezus, dat hij daar hing als ‘een door God vervloekte’.

En als we goed kijken, dan kunnen we Jezus horen zeggen:

‘Kijk toch maar goed naar mij, als je mij daar zo ziet hangen, als iemand die afschuw bij je oproept.

En bedenk waarom ik daar hang, en wie mij gekruisigd heeft.

Jullie zijn het zelf. Jullie hebben mij in die hoek gedreven door het slangengif in jullie harten en hoofden. Jullie minachten mij, omdat jullie de waarheid van mijn woorden niet hebben verdragen. Mozes hebben jullie getergd, de profeten vervolgd, mij gekruisigd.

Mijn lijden en pijn, mijn afzichtelijke gedaante – het is een spiegel van jullie haat en leugen.

En als je blijft kijken, dan kun je nog iets anders zien; dan zie je de kracht van mijn liefde.

Diep van binnen verlangen jullie misschien naar liefde en redding, maar die zul je alleen vinden als je ook durft te kijken naar het kwaad dat je hebt aangericht, dat je mij hebt aangedaan’.

Zo gaat het met elk volk in de woestijn: je raakt alleen verlost van de slang en zijn gif als je durft te kijken naar het wantrouwen dat zich verschuilt, ook in de plooien van jouw hart; wantrouwen dat Mozes ontmaskert en ons hoog voor ogen houdt.

Als wij ons eigen kwaad durven zien, dan zien we misschien ook Gods liefde en vergeving.

De slang van Mozes is een spiegel van ons leven, van het kwaad dat daarin schuil kan gaan.

Maar de meest heldere spiegel die God ons voorhoudt is niet een slang op een stok, maar zijn eigen Zoon.

‘Kijk naar mij’ zegt Jezus, ‘naar mij die verhoogd werd aan het kruis. Kijk in de ogen van de slachtoffers die je maakt en zie hun pijn. Kijk in de ogen van iemand die jij gekwetst hebt.

Kijk in de ogen van een asielzoeker, die je terugstuurt, misschien terecht, misschien ten onrechte.

Kijk in mijn ogen en je ziet Gods ongebroken liefde’.

Want, zegt Johannes, God had de wereld zó lief dat Hij zijn enige Zoon gegeven heeft, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gestuurd om een oordeel over haar te vellen, maar om de wereld door hem te redden.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest:

Amen